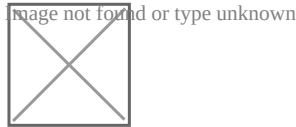

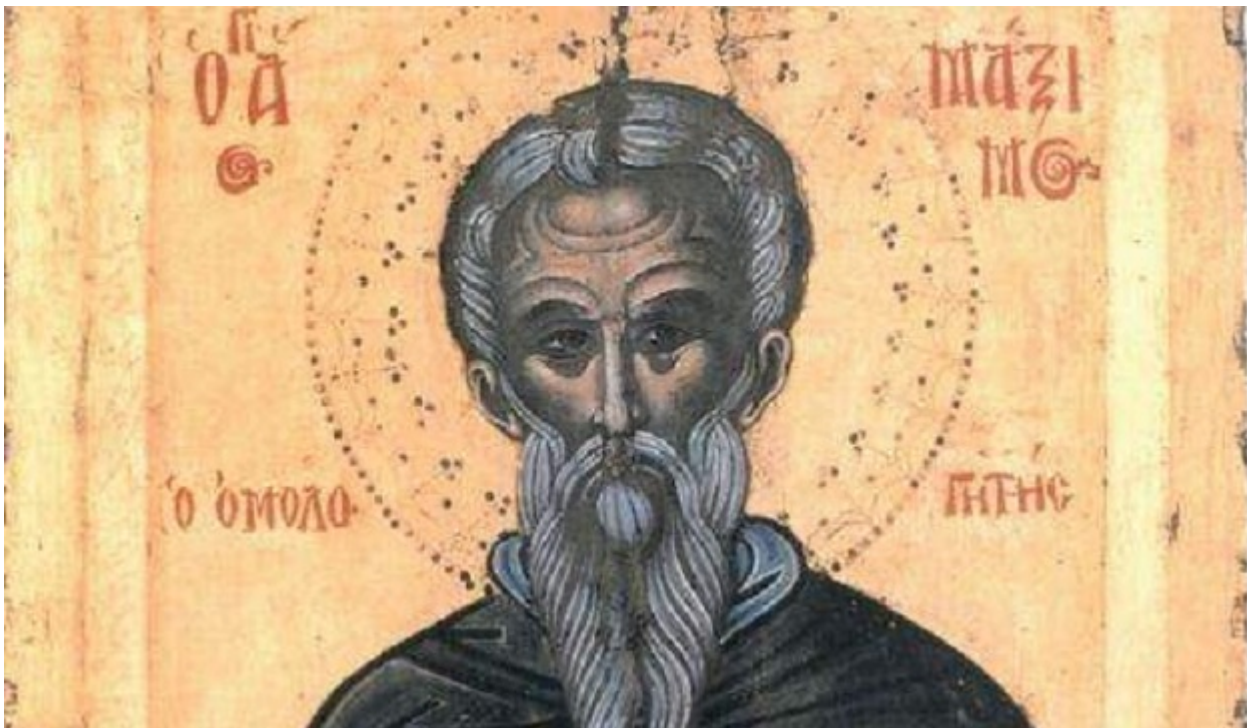
Η ανθρώπινη «πράξη» στη θεολογία του Αγίου Μάξιμου (Δημήτρης Ιωάννου)

/ [Πεμπτούσία](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://bitly.com/2bdO7CX>]

Περαιτέρω, επειδή ο άγιος Μάξιμος θα μιλήσει αρκετά για την «άσκηση», τον ενεργητικό τρόπο με τον οποίο ο άνθρωπος θα προσεγγίσει τον Θεό, πρέπει να εννοήσουμε βαθύτερα την σημασία που έχει η ανθρώπινη «πράξη», για την όλη θεολογία του βυζαντινού αυτού Πατέρα. Η ανθρώπινη «πράξη», επειδή ακριβώς απορρέει από την υπόσταση, δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να θεωρηθεί απλό αντανακλαστικό (όπως λ.χ. σε ένα ζώο), ή ως απλό παράδειγμα μιας τυπικής συμπεριφοράς, που προσιδιάζει σε ένα είδος (π.χ. ένα χελιδόνι χτίζει την φώλια του), ούτε καν μια νέα εφευρετική μορφή συμπεριφοράς (π.χ. ένας γλάρος μαθαίνει να ρίχνει όστρακα από ψηλά για να τα σπάσει), προσανατολισμένη στην επιβίωση.

Η ανθρώπινη πράξη, επίσης και αυτή, δεν εξαντικειμενίζεται εννοιολογικά, δεν

μπορεί να περιγραφεί μονοσήμαντα, αλλά εντάσσεται μορφολογικά στον όλο ψυχοδυναμισμό του ανθρώπου: π.χ. κάποιος κλέβει ένα κομμάτι ψωμί. Μπορεί αυτή η πράξη να αναλυθεί «επιστημονικά» μονοσήμαντα; Ασφαλώς όχι. Μπορεί να το έκανε γιατί πράγματι πεινούσε, αλλά να κινήθηκε από έναν βαθύτερο σεβασμό και μια αληθινή εκτίμηση για την ίδια την ανθρώπινη ύπαρξη, δηλαδή τον εαυτό του, που έχει το δικαίωμα να πράττει ενίοτε και παρά τους κανόνες, και παράλληλα να πιστεύει ότι είναι σωστό σε διάφορες περιπτώσεις (π.χ. για να βοηθήσει έναν λιμοκτονούντα) να παραβιάζει τις θεσμισμένες μορφές ιδιοκτησίας, τις οποίες βέβαια δεν περιφρονεί, αλλά κατανοεί ότι έχουν κάποιο όριο, και ότι το όριο αυτό πρέπει, όπως στην περίπτωση της Αντιγόνης, να υπερβαίνεται με θάρρος και παρρησία κ.λπ. κ.λπ. Οπότε, στην περιγραφή μιας ανθρώπινης «πράξης» εμπλέκεται στην ουσία σύνολος ο ανθρώπινος βίος, η όλη εμπειρία του «ανθρώπινου». Η ανθρώπινη πράξη δεν είναι «γεγονός», όπως γεγονός είναι π.χ. η πτώση της βροχής. Δεν απαιτεί απλά ερμηνεία: μπορεί να είναι τόσο θαυμαστή, ώστε να ξεπερνά την ερμηνεία, να γεννά την συγκίνηση, και στην ουσία, είναι η τέχνη που καλείται σε έσχατη ανάλυση να την προσεγγίσει πιο πολύ παρά η επιστήμη. Όλα αυτά εμπεριέχονται στον βυζαντινό όρο «υπόστασις», και πρέπει να τα έχουμε υπόψη, γιατί ο άγιος Μάξιμος θα μιλήσει αρκετά για την ανθρώπινη «πράξη», αυτήν την «ενεργητική» (ο ιερός Πατέρας αγαπά πολύ τον όρο) φανέρωση του εαυτού στον κόσμο.

.....

Μιλήσαμε αρκετά για τον κόσμο, την «κτίση» – έναν όρο που έγινε αντικείμενο μεγάλης επεξεργασίας από τον Μέγα Αθανάσιο και τους Καππαδόκες. Τι ακριβώς είναι ο κόσμος; Είναι περιττό να πούμε ότι για τον ιερό Πατέρα δεν είναι, όπως λανθασμένα πιστεύει ο Χάιντεγκερ[xix], και σύνολη όμως η νεότερη ευρωπαϊκή φιλοσοφία, το σύνολο του πραγματικού – του Θεού δηλαδή και των όντων που Αυτός δημιούργησε. Για την βυζαντινή σκέψη, καθώς μεταξύ Θεού και κτισμάτων δεν υπάρχει καμιά απολύτως σχέση, είναι αδύνατον να υπάρξει όρος που να αποδίδει το σύνολο «παντός ό,τι υπάρχει».

Ο Χάιντεγκερ πίστευε κάτι τέτοιο, γι' αυτό και , ρωτώντας «ποιο είναι το κοινό στοιχείο όλων των όντων του κόσμου, Θεού και ανθρώπων», απάντησε «το Είναι», το γεγονός δηλαδή ότι όλα «υπάρχουν». Η βυζαντινή θεολογία αρνείται τέτοιου είδους προσέγγιση: το είναι δεν είναι γενικότερο από τον Θεό, ούτε το λεγόμενο «μεταφυσικό» μπορεί να κριθεί με όρους του φυσικού. Η ίδια η λέξη «μεταφυσικό» παίρνει ως θεμελιώδη τόπο οντολογική «κρίσεως» το φυσικό («μετά-φυσικό), ενώ βέβαια ισχύει το αντίθετο: το φυσικό θα κριθεί από το λεγόμενο «μεταφυσικό» και όχι ασφαλώς το αντίστροφο.

[Συνεχίζεται]

[xix] Είναι πολύ χαρακτηριστικό ότι ο Κ. Παπαγιωργής στο προμνημονευθεν βιβλίο του τονίζει ότι για τον Χάιντεγκερ γενικά ο Θεός εντάσσεται αδιαφόρετα στο «ον» (σελ. 29-32, 37 κα)